

СЕЦЕСІЯ : ЗА ЧИ ПРОТИ?

Сецесія-це відокремлення територіального утворення зі складу держави
Восени 1994 року Journal of Libertarian Studies опублікував статтю Роберта У. Макгі «Переглянута сецесія». У ній він пише з ліберальної точки зору, але вважає, що сецесія виправдана лише тоді, коли сепаратисти в змозі створити життєздатну, самостійну державу.

Обґрунтування сецесії .

Деякі теорії сецесії обстоюють загальне право сецесії з будь-якої причини («Теорія вибору»), тоді як інші підкреслюють, що сецесію слід розглядати тільки як виправлення серйозної несправедливості («Теорія справедливої підстави») Деякі теорії підкреслюють, і те, й інше. Перелік обґрунтувань, які можуть бути наведені на підтримку права сецесії, у викладенні Аллена Б'юкенена, Роберта Макгі, Ентоні Берча, Вальтером Вільямсом , Джейн Джекобс, Frances Kendall and Leon Louw, Leopold Kohr, Френсіса Кендалла і Леона Лоу, Леопольда Кора, Кіркпатріка Сейла та інших авторів в книзі Девіда Гордона «Сецесія, Держава та Свобода»..[2]

Аргументи проти сецесії : Аллен Б'юкенен, який підтримує сецесію за певних обставин, перераховує аргументи, які можуть бути використані проти сецесії:

1. «Захист законних очікувань» тих, хто в даний час займає територію, на яку претендують сепаратисти, навіть у тих випадках, коли ця земля була вкрадена.

2. «Самооборона», якщо втрата частини держави ускладнить захист її інших частин.

3. «Правило захисту більшості» і принцип, який передбачає дотримання меншістю цього правила.

4. «Мінімізація стратегічних торгів» шляхом ускладнення сецесії через, наприклад, встановлення плати за вихід.

5. «М'який патерналізм»: вихід матиме погані наслідки для сепаратистів або інших груп.

6. «Загроза анархії»: все менші і менші утворення можуть прагнути до відокремлення — аж до повного хаосу, тоді як справжній сенс поняття сецесії не в цьому.

7. «Запобігання неправомірним вилученням» попередніх інвестицій держави в інфраструктуру.

8. «Розподільча справедливість»: багатші райони не можуть відокремитися від бідних.[2]

Аргументи за : 1. Захист свободи (Якщо ми визнаємо цінність свободи, то з цього випливає визнання права на відокремлення.)

2. Збільшення розмаїття (Якщо розмаїття – це добре, то чим більше його, тим краще; а сецесія групи для створення власного, відмінного від інших суспільства, побільшує це розмаїття.)

3. Збереження чистоти лібералізму (Сецесія може служити також, можливо, єдиним моральним способом обійти те, що іноді називають ліберальним парадоксом, зберігши чистоту та цілісність самого лібералізму.)

4. Обмежені цілі політичних союзів(Цей аргумент на користь права на відокремлення ґрунтується на двох положеннях. Перше полягає в тому, що цілі, задля яких творяться політичні союзи, можуть бути доволі специфічними; друге – у тому, що, після їх реалізації, група може покинути союз (адже мети досягнуто), принаймні, коли ця група, була автономною чи суверенною політичною спільнотою на момент укладання спілки.)

5. Спрощення вступу до союзу (якщо виникає задум створити політичний союз, неперевірений та експериментальний за характером, може бути складно залучити до нього окремі політичні утворення, не гарантуючи їм можливості відокремлення на певних умовах без надмірних витрат)

6. Досягнення більшої ефективності (Сецесію можна виправдати, якщо відокремлення сприятиме підвищенню ефективності у широкому розумінні цього слова.)

7. Виправлення колишньої несправедливості (Регіон має право відокремитись, якщо його несправедливо включили у склад більшого утворення, від якого жителі цього регіону хочуть відокремитись) [4]

Історично склалося так,що не завжди сецесія зазнавала успіху і підтримувалась у всіх країнах однаково. То ж можна розглянути дві сторони сприйняття (« м'якого федералізму») у різних державах світу .

Історичні приклади вдалої і невдалої сецесії(« м'якого федералізму»)

Прикладом успішної сецесії країни з економічних причин є

1) вихід Чорногорії зі складу Сербії у 2006 р. Нова держава спромоглася успішно використати вигідне географічне положення (сприятливий клімат, наявність виходу до моря) для розвитку міжнародного туризму. Приклад сецесії Чорногорії демонструє, що відокремлення частини держави може дати поштовх до більш раціонального використання її ресурсного потенціалу ,що, у свою чергу забезпечує стрімке економічне зростання .[1]

2) Фінляндія. Фінляндія успішно, хоча й не зовсім мирно відокремилася від Російської імперії, після створення на основній частині території останньої Російської Соціалістичної Федеративної Радянської Республіки у 1917 році. Невдалі спроби вибороти більшу автономію від імперії або мирну сецесію вже були зроблені ще у Російської імперії, але Фінляндії було відмовлено російським імператором.

Прикладами невдалої (неофіційної \ невизнаної сецесії)можуть бути такі країни :

1) Західна Австралія. Сепаратистські рухи спливали кілька разів в Західній Австралії (WA), де 1933 референдум за відділення від федерації Австралії набрав дві третини голосів. Референдум мав бути ратифікований

британським парламентом, який відмовився ратифікувати на підставі того, що це суперечило Конституції Австралії.

Князівство Хатт Рівер стверджує, що вийшло з Австралії в 1970 році, хоча його статус не визнаний Австралією чи будь-якою іншою країною.

2) Кіпр. У 1974 році турецька армія вторглася в Північний Кіпр, щоб захистити інтереси етнічної турецької меншини, яка наступного року, утворила Турецьку Федеративну державу Кіпр і в 1983 році оголосила про свою незалежність, як і республіки Північного Кіпру вона визнана тільки Туреччиною.

3) Мексика. Республіка Ріо-Гранде відокремилася від Мексики 17 січня 1840, але незабаром повернулася до Мексики 6 листопадатого ж року.

4) Нігерія. У період з 1967 по 1970 рік, невизнана держава Біафра (Республіка Біафра) відокремилася від Нігерії, в результаті чого розпочалась громадянська війна, яка повернула державу до Нігерії. Пізніше в 1999 році на початку нового демократичного режиму, з'явилися інші сепаратистські рухи.

5) США. Загрози сецесії часто поставали в американській політиці, і сецесія була оголошена під час громадянської війни між державами. Однак в 1869 році Верховний суд США виніс рішення по справі «Техас проти Уайт» (1869), що одностороння сецесія не може бути дозволена.

б) Югославія. Косово проголосило фактичну незалежність 17 лютого 2008 року, і яка була визнана декількома десятками країн, але офіційно воно залишається під управлінням Організації Об'єднаних Націй.[2]

Україна і «м'ягка федерація»

А також серед інших великих країн, в яких піднімалося питання сецесії опинилася і наша країна.

Після успішного повалення уряду Януковича в українській революції 2014 року, під час російської окупації уряди Автономної Республіки Крим та міста Севастополя оголосили про свою незалежність від України з метою приєднання до Російської Федерації. Ці політико територіальні зміни не визнані домінуючою більшістю держав світу. У зв'язку з наявністю російських військ у Криму Російська Федерація зберігає контроль над цими територіями.

Декілька маргінальних груп за збройної підтримки диверсійних груп Російської Федерації та підтримки певної частини місцевого населення проголосили утворення незалежних Донецької та Луганської Народної Республік у квітні 2014.[2]

Деякі науковці вважають, що з погляду нестабільності і проявів сепаратизму ,Закарпаття знаходиться на 2-гому місці після Криму. В умовах політичного розколу в Києві і проросійських тенденцій у значної частини української політичної еліти це може стати реальною небезпекою для територіальної цілісності України. Існують і такі передумови в Україні, адже досить часто відбуваються виступи стосовно автономії. Русини Закарпаття пішли ще далі. 25 жовтня 2008 р, у м. Мукачеве делегати ІІЄвропейського конгресу підкарпатських русинів оголосили про відтворення русинської державності на території України, проголосили створення республіки в статусі від 22 листопада 1938 р. , обрали державний виконавчий уряд та склали Акт

проголошення русинської державності, й висунули умову, що у разі, якщо до 1 грудня 2008 р. Закарпатська облрада не оголосить республіку автономією, русини готові самостійно проголосувати свою державність. До активних дій вони так і не перейшли, тому це питання й до сьогодні залишається відкритим. [3]

Підводячи підсумок усьому вище викладеному, слід зазначити:

– в унітарних державах тільки автономії теоретично можуть володіти суверенітетом, а разом з ним і правом сецесії.

– у колишніх федеральних державах, побудованих за національним принципом (СРСР, Югославія, Чехословаччина) чи нинішніх, що мають асиметричний державний устрій (Російська Федерація), спроба реалізації права сецесії може викликати конфлікт, аж до збройного, між центром і суб'єктом федерації.

Такий порядок речей пояснюється, у першу чергу, небажанням держави позбавлятися будь-якої своєї складової частини, порушивши відокремленням гармонію усталених взаємин. У здійсненні цих інтересів державам допомагають глобальні інтеграційні процеси.

Складність вивчення сецесії полягає у тому, що це явище важко піддається однозначній інтерпретації.

З одного боку сама ймовірність сецесії може бути розглянута як загроза цілісності державного ладу, дестабілізатор політичних процесів в рамках цілого регіону

З іншого боку сецесія розглядається як спосіб реалізації права народів на самовизначення, яке є державною нормою.

Виходить, що протиріччя територіальної цілісності держави і права народу на самовизначення – складна дилема, яка вимагає наукового рішення

Але все ж таки кожна держава і кожен народ повинен сам собі задати питання: все ж таки за сецесію чи проти неї?

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Кравцова З. С. Конституційні моделі закріплення права на сецесію Ефіопії та Сент-Кітс і Невіс [Електронний ресурс] / З. С. Кравцова // Науковий вісник Ужгородського Національного університету. – 2015. – Режим доступу до ресурсу: http://www.visnyk-juris.uzhnu.uz.ua/file/No.33/part_1/21.pdf.

2. Сецесія (право) [Електронний ресурс] – Режим доступу до ресурсу: [https://uk.m.wikipedia.org/wiki/Сецесія_\(право\)](https://uk.m.wikipedia.org/wiki/Сецесія_(право))

3. Андріяш В. Сецесія в сучасному світі: ризики і загрози для України [Електронний ресурс] / В. Андріяш // Науковий вісник "ДЕМОКРАТИЧНЕ ВРЯДУВАННЯ". – 2013. – Режим доступу до ресурсу: http://www.lvivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnik11/fail/Andrijash.pdf.

4. Яремко Ю. Ален Б'юкенен Моральне обґрунтування права на відокремлення [Електронний ресурс] / Юрій Яремко – Режим доступу до ресурсу: <http://www.ji.lviv.ua/n34texts/buhanan.htm>